

'EL LECTOR ACCIDENTAL'

VICENÇ PAGÈS JORDÀ



Vuit contistes d'ara mateix



És més fàcil escriure un conte que veure'l imprès, ja que la premsa catalana rarament en publica i els editors prefereixen novel·les. Amb tot, com que els contes són curts, molta gent s'hi veu amb cor. Ara bé: justament perquè són curts resulten tan difícils d'escriure com una bona cançó; de fet, més, perquè no es vesteixen amb acompanyament musical. I, com ocorre amb les cançons, pocs arriben a l'excel·lència, sobretot si els comparem amb els que han escrit mestres com Juan Carlos Onetti o Alice Munro.

Fins al 2010, a Catalunya les antologies de contes contemporanis incloïen menys de vint autors. Aquell any es va produir un tomb, ja que *Veus de la nova narrativa catalana* (Empúries), a càrrec de Lolita Bosch, superava els quaranta, i tres anys més tard Sebastià Bennasar amplia la mostra fins a la seixantena amb *Els caus secrets*: havíem passat de la selecció al catàleg. En tots dos casos hi havia una edat màxima per accedir-hi, a l'inrevés que a *Vuit narradors actuals*, de 1996, a cura de Carme Arnau, on només apareixen autors amb els cinquanta fets i repicats –i algun que ja era fora d'aquest món.

En aquest article també volem posar uns quants límits, però no d'edat: els seleccionats han d'estar vius i han d'haver publicat com a mínim dos reculls de contes, un dels

quals en els últims deu anys. Així eliminem els excontistes i els autors que s'han servit del conte com a passarel·la cap a la novel·la. En total he seleccionat vuit autors, i ja aviso que no hi ha cap dona. Jo soc el primer sorprès: igual com les escriptores catalanes excel·leixen en la novel·la actual (Imma Monsó i Marta Rojals, sobretot), i igual com tenen un paper gloriós en la tradició del conte (Víctor Català i Mercè Rodoreda se situen per damunt dels homes), per alguna raó que se m'escapa no sobresurten en el conte d'avui. No soc l'únic que ho veu així: a l'antologia *Un deu* (2006), Care Santos seleccionava deu contistes, entre les quals una sola dona, Flavia Company, que no compleix les característiques que hem esmentat.

El contista més veterà de la meua llista (ja n'ha fet seixanta) és Sergi Pàmies. Sorgit a l'ombra de Quim Monzó, ha acabat superant-lo a còpia de mantenir-se fidel al gènere, i ha evolucionat de la fantasia a una autoficció que no defuig la transcendència. Ha publicat vuit reculls de contes, des de *T'hauria de caure la cara de vergonya* (1986) fins a *L'art de portar gavardina* (2018), en què refina la capacitat d'observació i, sobretot, d'expressió, fins al punt de situar-se en la frontera de la poesia. El primer llibre de Ponç Puigdevall, *Un silenci sec* (1992), era un

recull de contes, igual com ho va ser el segon, *Era un secret* (1998), format per textos llargs i densos, que fàcilment podrien haver-se convertit en novel·les. El 2012 va reincidir en el gènere amb *L'atzar favorable*, obsessiu i circular com l'anterior.

També nascut a Sant Feliu de Guíxols, Toni Sala es va estrenar amb *Etimologia* (1997), un recull enlluernador, ple de paradoxes reflexives, i va continuar amb el sarcàstic *Bones notícies* (2001). El 2012 va prosseguir amb *Provisionalitat*, format per dos contes llargs. Precís i contundent, coincideix amb Puigdevall en la recerca de la bellesa en la desolació.

El vigatà Jordi Lara va conquistar els lectors amb *Una màquina d'espavilar ocells de nit* (2008), que reconvertia temes sardanístics en autoficció de la bona, i va reblar el clau amb *Mística conilla* (2016), que evoca la infantesa, projecta la vellesa i sap capturar els personatges en un gest o en una rèplica. Com ell, Pere Guixà ha iniciat un camí molt personal que ha donat fins ara sis reculls de contes (és l'únic d'aquests autors que no ha tocat cap altre gènere), des de *L'examen de l'autodidacte* (1999) fins a *Fora de la màquina* (2011). Guixà ha optat per històries d'una quotidianitat gèlida, que no conclouen sinó que acaben amb un *fade out* atmosfèric.

Els fruits del premi Rodoreda

Passem ara a dos autors que han guanyat el premi Mercè Rodoreda: Víctor García Tur i Borja Bagunyà. El primer es va estrenar obtenint el premi Documenta amb el recull *Twistanschauung* (2009), una obra ambiciosa que s'interneja en molts mons, des del subgènere fins a la intertextualitat. Els dos contes més llargs d'*El país dels cecs* (2019) fabulen sobre un Borges català emigrat a Argentina el 1939, i sobre un *Moby Dick* escrit per Dickens, sense estalviar viatges en el temps. Bagunyà, per la seva banda, va publicar *Apunts per al retrat d'una ciutat* als dinou anys i ha reincidit amb dos llibres de contes més: *Defensa pròpia* (2007) i *Plantes d'interior* (2011), una proposta arriscada, translúcida i fulgurant. Damià Bardera, finalment, ha publicat sis reculls de contes del 2010 al 2016, i una antologia pròpia, *Un circ al pati de casa*, el 2019. Aquest autor s'ha especialitzat en els contes breus, un gènere que practica en un to mordaç i virulent.

A banda del domini de la llengua i d'un substrat de lectures ben digerides, l'únic que tenen en comú aquests vuit autors és que no donen al lector ni moralina ni facilitats. Qualsevol persona interessada en els contes en català hauria de llegir-los, especialment si en vol escriure. Per humilitat, i també per ambició: que sàpiga amb qui se les heu. ♦♦

JUSTAMENT PERQUÈ ELS CONTES SÓN CURTS RESULTEN TAN DIFÍCILS D'ESCRIBRE COM UNA BONA CANÇÓ

OBRO FIL



Les migpartides

Demà es compliran cent anys de la primera vegada que un mag va fer el truc de tallar una persona (una dona, no fos cas) en dues parts: allò del taüt o la capsa que es travesa amb una serra o amb unes planxes de metall que després han repetit tants i tants mags. Per commemorar-ho, s'ha organitzat un esdeveniment que es transmetrà en directe per la pàgina de Facebook del London Magic Circle, un teatre, museu i biblioteca dedicada a la màgia. Hi intervindran mags de tot el món.

Aquest primer mag que va ser una capsa amb una dona a dins, amb tota la parsimònia i lentitud que exigia l'experiment, feia servir el nom artístic de P.T. Selbit. El truc va tenir un èxit immediat i esclatant, a més de crear pànic i escàndol, perquè tots els espectadors van pensar que acabaven de presenciar un assassinat. Però el que és interessant de debò és que va suposar la incorporació de l'ajudant plena de glamur (i model de dona *florero*) dels mags i que ho va fer en un moment històric, l'any 1921, en el qual la batalla per aconseguir el sufragi de vot universal era aferrissada. Quina casualitat, oi, que quan les *suffragettes* estaven a punt d'aconseguir que les dones fossin considerades persones senceres algú inventés la manera de tallar-les per la meitat? Selbit fins i tot va arribar a oferir diners a Christelle Pankhurst, una de les líders del moviment, per tallar-la cada setmana, però ella va refusar, no sabem en quins termes.

Pensava en tot això mentre llegia *Jonathan Strange i el senyor Norrell*, la novel·la de Susana Clarke que té adaptació de la BBC que es pot veure a Filmin. És la història de dos mags que, en un segle XIX alternatiu, intenten reintroduir la pràctica de la màgia, que s'ha perdut a Anglaterra de fa segles. Potser no té grans personatges femenins, però està escrita amb el to irònic de Jane Austen, una que potser hauria proporcionat la resposta adequada a la *suffragette* a qui el mag va oferir la possibilitat d'esquarterar: "És una veritat universalment acceptada que un mag solter en possessió d'una bona fortuna cal que desitgi tenir una dona a la qual migpartir". ♦♦